

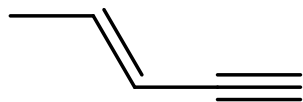

Kapittel 9

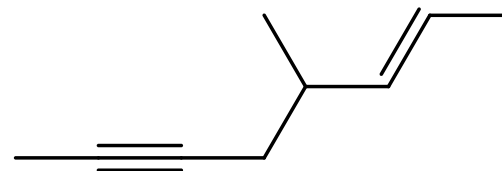
Alkyner: Introduksjon til organisk syntese

Navnsetting av alkyner

- Samme prinsipp som for alkener
  - Erstatt “-an” med “-yn”
- Enyner – dobbel- og trippelbinding i samme molekyl
  - Nummerer fra enden som er nærmest første multiple binding, enten den er dobbel eller trippel
  - Dobbeltbinding prioriteres dersom to like alternativer
  - Dobbeltbindingen angis først av de to som etterstavelse, f.eks.

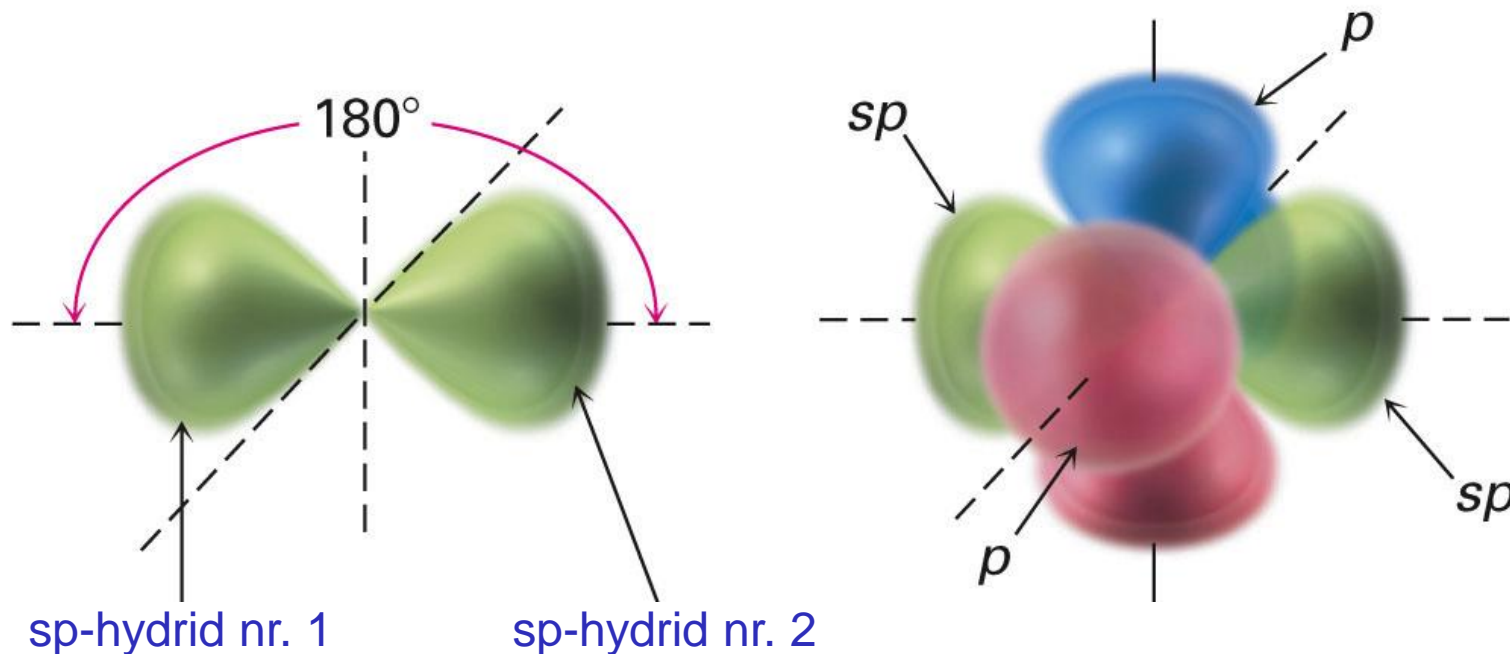
(E)-pent-3-en-1-yn

(E)-4-metylokt-2-en-6-yn

sp-hybridisering (repetisjon)

Ved å “blande” en **s**- og en **p**-orbital får man to **sp**-hybridorbitaler som peker i motsatt retning av hverandre:

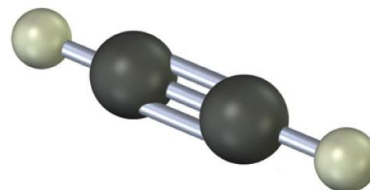
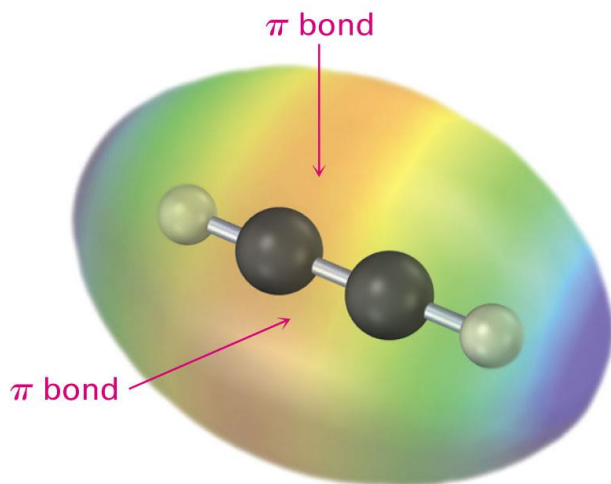

Disse to **sp**-orbitalene og de to ubrukte **p**-orbitalene kan benyttes til bindingsdannelse.

Korrekt *lineær geometri* forutsies nå for etyn (acetylen).

Elektronisk struktur til alkyner

- C-atomene i en C-C trippelbinding er sp-hybridiserte, og bindingene mot hvert C er lineært orientert
- Trippelbindingen har tre komponenter
  - En σ (sigma)-binding langs C-C akse
  - En π (pi)-binding med elektrontetthet over/under molekylplanet
  - En π (pi)-binding med elektrontetthet foran/bak molekylplanet

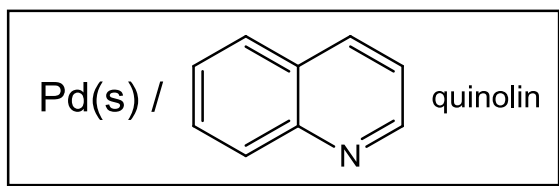

Addisjon til alkyner

- Addisjonsreaksjoner forløper ganske likt med alkeners addisjonsreaksjoner
  - HBr, HCl adderer lett
    - Kan gjøres to ganger, trinnvis
    - Markovnikov orientering i begge trinn
  - Br₂, Cl₂ adderer lett
    - Kan gjøres to ganger, trinnvis
    - Trans addisjon i første trinn

Reduksjon av alkyner

- Katalytisk hydrogenering
  - Addisjon av H_2
    - Alkyn til alken til alkan
  - Lindlars katalysator er god for reduksjon til alken
    - H_2 adderes **cis** med Lindlars katalysator

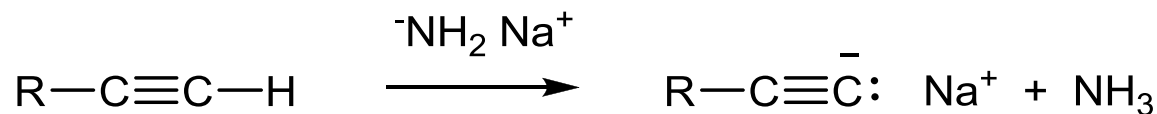

Lindlars katalysator

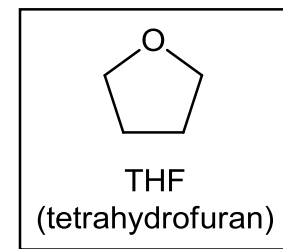
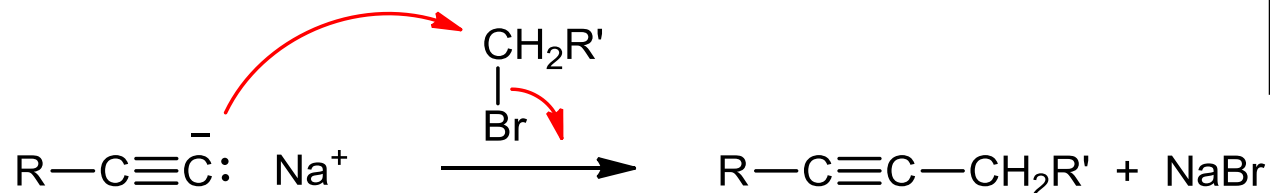
- Reduksjon med Li eller Na i flytende NH_3
  - Netto addisjon av H_2
    - Addisjon skjer **trans** med denne metoden

Acetylid-anioner: Alkylering

- Terminale alkyner $\text{RC}\equiv\text{C-H}$ er relativt sure (pK_a ca. 25), sammenlignet med alkaner (pK_a ca. 50)
- Behandling med en svært sterk base danner anionet:

- Det må benyttes et egnet løsemiddel, ofte THF
- Anionet kan deretter alkyleres med et primært alkylbromid, det dannes en ny C-C binding:

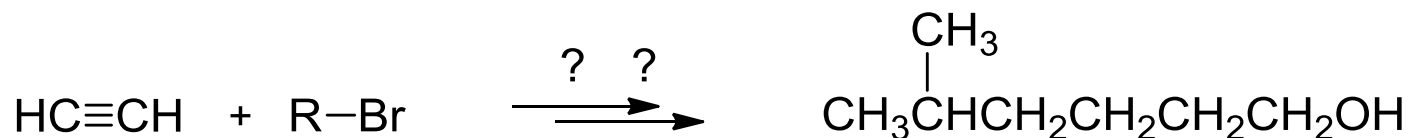

Strategier i organisk syntese – et eksempel

Oppgave:

Fremstill 5-metyl-1-heksanol fra acetylen og et bromalkan!

Tenk “RETROSYNTETISK” !!

- Jobb deg fra sluttprodukt tilbake til aktuelle utgangsstoffer
- Det vil ofte finnes flere fullverdige løsninger